

„Kedykoľvek vláda nechce zvyšovať dane alebo si nie je schopná požičať, využije infláciu.“

Ludwig von Mises

Obsah

INESS Policy Note 2/2011
str. 1

Poslovia euro-apokalypsy
str. 3

Tri percentá sú priveľa
str. 3

Dobrovoľné škrtanie nie je
riešenie pre rozpočet
str. 4

Politická ekonómia v praxi
str. 5

Zajtrajšok je tu
str. 6

Alternatívny pohľad na podporu športu
str. 6

O príčinách recesie
str. 7

Cena štátu
str. 9

Patentová vojna
str. 9

Pro/Anti Market
str. 10

www.INESS.sk

Editorial

Richard Ďurana

Padla vláda. Vládnú koalíciu paradoxne nerozdelili vnútroštátne spory ale tlak zvonku - euroval. V stredu euroval s podporou opozície v parlamente hladko prešiel a poslanci si tak mohli schuti zatlieskať.

INESS na riziko fiškálneho čierneho pasažierstva v menovej únii upozorňoval už v roku 2007, teda pred prijatím eura na Slovensku. Už vtedy sme hovorili, že dôsledkom bude rast dlhov krajín eurozóny a snaha dlhy prehadzovať cez euro na daňových poplatníkov v ostatných krajinách. Neochota trhov požičať zadlženým krajinám, hoci majú nálepku „guaranteed by Germany“, prišla skôr, než sme čakali. Od začiatku sme tiež proti rôznym politickým „záchránkam“, ktoré sú skôr ako riešením spôsobom ako sa zbaviť strát a zodpovednosti ich presunom na iných. Z ilúzie riešenia starých dlhov novými sa treba vrátiť na zem. Už pred rokom a pol sme hovorili, že euroval nie je nič iné len extrémne nákladné odsúvanie problémov do budúcnosti. Nedá sa hovoriť ani o kupovaní času, pretože politici EÚ sa celé toto obdobie zatiaľ neboli schopní pripraviť riešenie v podobe reštrukturalizácie dlhov, ku ktorým určite príde. Otázkou je len ich cena, ktorá s ubiehajúcim časom nestále rastie. Minulý týždeň sme publikovali INESS Policy Note - *Stanovisko INESS k navýšeniu EFSF a rozšíreniu jeho právomocí*, v ktorom sme uviedli dôvody, pre ktoré by podľa INESS Slovensko malo navýšenie eurovalu odmietnuť. Môžete si ho prečítať nižšie na tejto strane.

Poslovia euro-apokalypsy. Taký názov nesie článok, v ktorom sa pozeráme na to, kto pred schválením eurovalu strašil politicko-ekonomickými dôsledkami a prečo títo ľudia ešte donedávna nevideli na politickom projekte eura ani najmenšiu chybičku.

V tomto čísle sa venujeme aj rozpočtovej zodpovednosti. V článku *Tri percentá* sú veľa hovoríme o tom, že dlhodobým cieľom zostavovateľov rozpočtu by nemali byť striktné limity a nižšie deficity, ale vyrovnané alebo prebytkové rozpočty, ktoré by umožňovali vytvárať rezervy na horšie časy bez nutnosti budúceho zvyšovania daní alebo vyššieho zadlžovania sa.

Nenechajte si ujsť ani článok *Politická ekonómia v praxi*, v ktorom sa zamýšľame nad korupciou a spôsobom, akým by bolo možné ju eliminovať.

Do pozornosti vám tiež dávam video prednášky kolegu Juraja Karpiša, ktorý na stránkach Univerzity pre moderné Slovensko popisuje príčiny krízy. Prepis prvej prednášky nájdete aj v tomto čísle Market Finesse.

Prajem vám príjemné a inšpiratívne čítanie,

Richard Ďurana

Stanovisko INESS k navýšeniu EFSF a rozšíreniu jeho právomocí

(INESS Policy Note 2/2011, Juraj Karpiš)

Slovensko by malo zamietnuť navýšenie EFSF (Európsky finančný stabilizačný nástroj alebo „euroval“) a rozšírenie jeho právomocí z nasledujúcich dôvodov:

- Ako ukazuje jeden a pol ročná skúsenosť, riešenie spočívajúce v prerozdelení dlhov cestou EFSF nefunguje – „nákaz“ sa rozšírila aj na ďalšie krajiny a naplnil sa katastrofický scenár – ECB musí zachraňovať aj veľké Taliansko. Vzhľadom na to, že sa nejedná o problém likvidity problematických krajín, ale problém ich solventnosti a solventnosti finančných inštitúcií, ktoré sú ich veriteľmi, ďalšie premostovacie úvery situáciu iba zhoršujú a ohrozujú zdravie ostatných členov eurozóny a ich prístup na trhy (viď Taliansko).

- Na fiškálnu centralizáciu, ktorú dlhová únia predstavuje, politici nemajú mandát od voliča.

- Navrhované riešenie predstavuje neopodstatnené transfery bohatstva od daňových poplatní-

kov jednej krajiny cez zachraňovanú krajinu k majiteľom a veriteľom finančných inštitúcií v inej krajine.

- Nepriama záchrana finančného sektora v niektorých členských krajinách cestou EFSF a ECB, ktorá sa zavádzajúco komunikuje ako záchrana „nezodpovedných krajín“, zvyšuje nacionalistické tendencie v EÚ a ohrozuje jej dlhodobú stabilitu a tým aj existenciu spoločného voľného trhu.

- Ako ukazujú historické príklady, predpokladom dlhodobého úspešného fungovania menových únií je dôveryhodný záväzok, že krajinu, ktorá sa dostala do fiškálnych problémov, nebude únia zachraňovať zo zdrojov ostatných členov. Bankrot Grécka, ktorému sa snažia predstavitelia EÚ za každú cenu vyhnúť, by dlhodobejšou stabilitu a silu eura naopak skôr prospel. Odmietnutie navýšenia EFSF preto neznamená koniec menovej únie.

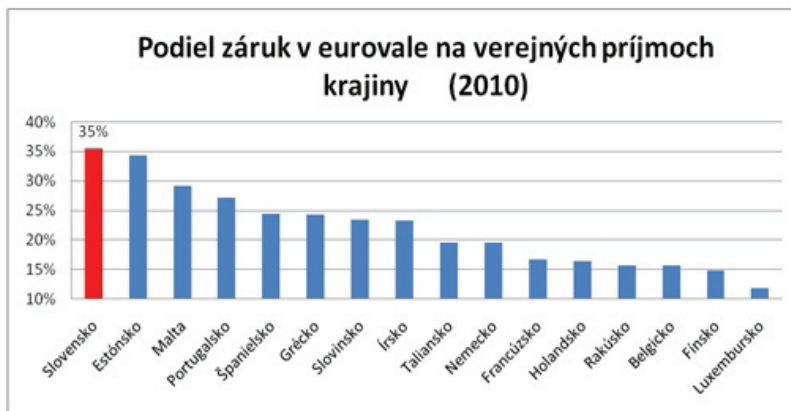
Slovensko a EFSF

• Slovenské HDP nie je vhodným ukazovateľom bohatstva slovenského obyvateľstva. Mzdy a schopnosť platiť dane sú na Slovensku rádovo nižšie než v ostatných členských krajinách (s výnimkou Estónska). V hypotetickom prípade, ak by došlo k využitiu záruk z EFSF v navrhovanej podobe (celkový objem 780 mld. eur, záruky Slovenska 7,7 mld. eur) – by ich financovanie vyžadovalo zvýšenie daní a odvodov najviac zo všetkých krajín eurozóny – až o 35%. 1000 eur dlhu prerozdelených v rámci EÚ bude preto vzhľadom na výšku ich príjmov bolieť Slovákov dva až tri krát viac ako napríklad Nemcov. Budúce náklady vyplývajúce z EFSF budeme musieť pokryť zvýšením daní dva krát väčším ako napríklad susedné Rakúsko.

Riešenie krízy cez EFSF je preto extrémne nevýhodné najmä pre Slovensko. Navýšením prostriedkov v EFSF znížime budúcu konkurenčnú výhodu Slovenska v podobe relatívne nízkych daní oproti ostatným členom EMÚ, ani nehovoriac o susedných krajinách V4, ktoré tieto náklady nebudú niesť vôbec. Neschopnosť udržať nízke dane povedie k nižšiemu hospodárskemu rastu v budúcnosti a pomalšiemu dobiehaniu životnej úrovne starých členských krajín EÚ.

• Slovensko z časti absolvovalo nákladné reformy sociálneho systému a Slováci pred desiatimi rokmi zaplatili extrémne drahé oddĺženie slovenského bankového sektora. Akceptovanie nákladov bohatších krajín s nereformovaným sociálnym systémom a nesolventným bankovým systémom čiastočne eliminuje pozitívne efekty týchto bolestivých reforiem. Ak akceptujeme dlhy bohatých nereformovaných krajín, slovenský daňový poplatník reformoval a „uťahoval si opasky“ zbytočne.

INESS, v Bratislave 6.10. 2011

Zdroj: EUROSTAT, graf INESS

Zdroj: EUROSTAT, graf INESS

Porovnanie

Čína predbehla v objeme investícií USA

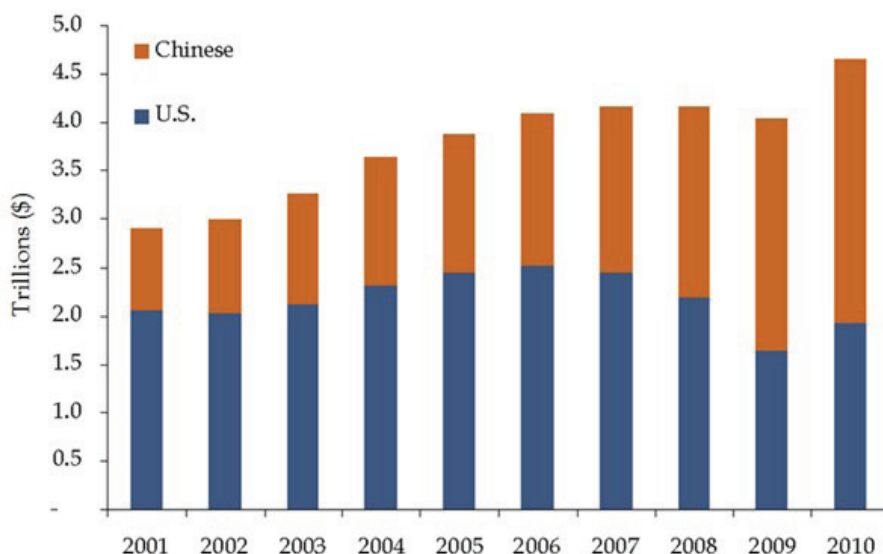
Graf porovnáva reálne investície v Číne a USA v miliónoch dolárov. Čína v posledných rokoch v tomto ukazovateli predbehla najväčšiu ekonomiku sveta. Okrem zmeny pomerov síl vo svetovej ekonomike k tomu však prispela aj masívna fiškálna stimulácia, po ktorej je podľa rakúskej teórie hospodárskeho cyklu možné očakávať určitú korekciu.

PHILIPP BAGUS
TRAGÉDIA EURA

Slovenské vydanie: (c)
TRIM Broker a INESS

Rok 2011
160 strán

U.S. vs. Chinese Real Investment

Knihu si môžete za cenu 9,50 Eur zakúpiť v INESS alebo v obchode vo vašom meste.

Výdavok štátu

Rekreačné a účelové zariadenia štátu

Ročné výdavky: Neznáme

Popis činnosti: nejasný

Odhadnúť výdavky na rekreačné a účelové zariadenia štátnych organizácií je práca roboty. Ministerstvá priznali na základe výzvy Úradu vlády vyše 300 takýchto zariadení. Ubytovacia kapacita presahuje 6000 lôžok (podľa našich prepočtov). To znamená, že pri plnej vyťaženosti by mohol každý zo 130 tis. zamestnancov centrálnej správy stráviť 2,5 týždňa v štátnom hoteli, chate, kaštieli, kúpeľoch, školiacom zariadení, či unimobunke. Aj keď upustíme od predpokladu, že rekreačné zariadenia by mohli byť plne vyťažené, i tak je zrejme, že sú vyťažené podpriemerne. S výnimkou pár udržiavaných hotelov ide poväčšinou o podinvestované, zastarané zariadenia, kam sa na oddych vyberie človek skôr kvôli blízkosti národného parku a netrhovej cene za ubytovanie. Úrad vlády od ministerstiev chcel, aby uviedli, ktoré zariadenia považujú za prebytočné. Určili 60 zariadení,

zhruba pätinu. Lôžková kapacita by mala klesnúť o tretinu. Podmieňovací spôsob tu nie je len kvôli otáznkej implementácii vzhľadom na pád vlády, ale hlavne pre nepresnosť podkladových materiálov preložených na rokovanie vlády. I tak by teda malo ostať viac ako 4000 lôžok. Aká je ich súčasná využiteľnosť? Aké sú náklady na ich prevádzku? Koľko zamestnancov štátu ich spravuje? Aká je možná trhovú hodnotu zostávajúcich zariadení? To sú prirodzené otázky, na ktoré dokument vypracovaný Úradom vlády odpovede nedáva. Analýza nákladovosti správy majetku, či potenciálnych výnosov z odpredaja sa nekonala. Vyzerá to skôr tak, že ministri sa nakoniec odhodlali zbaviť unimobuniek, či chátrajúcich školiacich zariadení, ktoré sami už nechcú využívať. Neberie sa do úvahy koncept alternatívnych nákladov, to znamená, že ďalšie držanie podpriemerne využívaných objektov znamená napríklad nemožnosť znižovať náklady štátneho dlhu z odpredaja týchto zariadení. Dokument obsahuje jediný pozitívny návrh, ktorý snád pre-

jde do praxe. Register neobsadených lôžok a rokovacích kapacít v zariadeniach verejnej správy. Ak ministerstvo nemá vlastnú kapacitu, bude musieť najprv využiť kapacitu iného ministerstva. Chvályhodné, len aby to nedopadlo ako Počiatkov návrh na spoločnú správu administratívnych nehnuteľností. Návrh zapadol skôr, ako stihol byť sformulovaný do konkrétneho zámeru.

Plytvanie pokračuje ďalej, potenciál úspor stále nevyčerpaný.

Poslovia euro-apokalypsy

Juraj Karpiš

Ak nedáme vyše 10% nášho HDP na záchranu európskych bánk, napadnú nás Maďari! Moment, nie. Turci! Prinajmenšom nám zastavia eurofondy, ktoré sa rozdeľujú v nástenkových tendroch a postavili na nohy slovenský turistický priemysel!

Takéto argumenty dnes počuť z úst doteraz profesionálnych euro-optimistov. Ľudí, ktorí pred zavedením eura nevideli na tomto politickom projekte jedinu chybičku a bublinu v Írsku považovali za pozitívny efekt eura. Pre kritikov hovoriacich o fiškálnom čiernom pasažierstve vďaka prehnitým základom v podobe Paktu stability a rastu mali len ironický úsmev. Tí istí ľudia, ktorí ešte pred rokom reči o existenčných problémoch eura pova-

žovali za lacné strašenie katastrofickými scenármi, dnes vytiahli svoje krištáľové gule a s vážnou tvárou hovoria o neodvratnej apokalypse v prípade, že budeme trvať na dodržiavaní pravidiel, za ktorých sme vstupovali do eurozóny. Dezinterpretujú štúdiu banky, ktorej prežitie závisí od ďalších peňazí daňových poplatníkov, hovoria o tom, že nový euroval musíme schváliť. Euroval, ktorý bude slúžiť len ako figový list pre eskapády, ktoré už dávno robí Európska centrálna banka (z eurovalu I sa doteraz vyčerpalo ani nie 50 mld., ECB len za posledný mesiac nakúpila dlhopisy za vyše 70 mld. Eur). Je to jediné racionálne, progresívne, solidárne, možné riešenie. Herci zmenili masky s neuveriteľ-

nou ľahkosťou.

No schválne, čo povedie k rastu nacionalistického napätia medzi krajinami s prípadnou hrozbou rozpadu únie skôr: ak si každý zaplatí svoje účty alebo ak sa dlhy poprehadzujú na iné krajiny? Nie, Európania nie sú pripravení na „fiškálnu centralizáciu“ (= spoločnú vládu). Francúz si nenechá dôchodok znižovať od Nemca. Byrokrati a bankami horúcou ihlou ušitá dlhová únia s nasledujúcou vynútenou centralizáciou bez podpory obyvateľstva ako cesta k stabilnej únii naozaj nevyzerá.

SME, 2.10. 2011

Tri percentá sú priveľa

Radovan Ďurana

Politici navrhujú strop deficitu, ktorý by im v budúcom roku 2012 umožnil hospodáriť s výdavkami o 12 percent vyššími, než sú daňové príjmy. Rozpočtová zodpovednosť vyzerá inak.

Maximálna výška dlhu, sankcie pri nedodržiavaní rozpočtov či fiškálna rada sú dobré návrhy. Netreba ich však preceňovať, nie sú zárukou zodpovedného hospodárenia, iba prekážkou pre to nezodpovedné. Sú signálom slušných politikov, že verejné financie vnímajú v dlhšom horizonte ako volebné

obdobie.

Účinnosť týchto opatrení po nástupe menej slušných politikov je otázna, ale to nie je dôvod na ich odmietnutie. Podivné je akurát mlčanie okolo ich prípravy. Prečo chýba verejná diskusia?

Z medializovaných informácií sa dozvedáme o limitoch na ročný deficit a štátny dlh. Štátny hospodár by tak mal mať možnosť ísť do mínusu vo výške troch percent HDP a kumulované deficity by nemali presiahnuť v podobe dlhu na HDP 50 až 55 percent.

Slovensko potrebuje inú mierku

V zásade nedochádza k sprísňovaniu podmienok, klasické maastrichtské kritériá deficitu a dlhu dnes už formálne platia, napriek tomu, že sa porušujú. No ako to už býva, nie vždy je červená skutočne červená. Ukazovateľ HDP nie je pre Slovensko vhodnou mierkou, HDP má podstatne inú štruktúru ako v starých štátoch únie.

Slovenská ekonomika je živá predovšetkým z exportu, teda priemyselnej produkcie určenej na vývoz. Tá je však v mnohom dielom

technológií a zahraničného kapitálu. Z pohľadu verejných financií je pritom dôležité, že na pracujúce roboty a odchádzajúce dividendy štát uvaliť daň nemôže alebo minimálne tak nerobí.

Rozhodujúcim zdrojom daní a odvodov sú príjmy občanov, hlavne ich mzdy, zisk a spotreba. A práve podiel miezd na HDP je na Slovensku jeden z najnižších v Európskej únii - dosahuje len 37 percent, v porovnaní s európskymi 49 percentami.

Ak porovnáme hrubé príjmy bezdetného človeka s priemernou mzdou, zistíme, že tie dosahujú len 76 percent prepočítaného HDP na obyvateľa, zatiaľ čo priemer v únii je až 132 percent. HDP a príjmy pracujúcich sú tak na Slovensku dve rozdielne veľké kopy.

Ďalej platí, že trojpercentný deficit v absolútnom vyjadrení znamená niečo iné v krajine, ktorej príjmy dosahujú 50 percent HDP, a iné na Slovensku, ktoré vyberá 33 percent HDP.

Čo zaujíma investorov

Tu sa dostávame ku kľúčovému bodu. Aký je zmysel ukazovateľa deficitu verejných financií, ktorý chce do ústavy zaviesť vláda? Vzťahovanie deficitu k HDP je barlička, ktorá sa zrejme nie náhodou dostala aj do mastrichtských kritérií. Šikovne totiž odvádza pozornosť od rozhodujúcej premennej, a tou je schopnosť vlády naplniť štátnu kasu. Relevantné pritom nie je porovnanie s celkovými príjmami štátu (naša vláda nemôže prinútiť nemeckého daňového poplatníka, aby poslal viac eurofondov, či významne zvýšil príjem z dividend štátnych podnikov).

Relevantné je porovnanie s príjmami z daní

a odvodov (ďalej daňové príjmy). Len to je zdroj, z ktorého je možné splácať úroky štátneho dlhu či znižovať dlh. Ponúka sa prostá paralela. Banka vám nepožičiava v závislosti od ceny produkcie vašej práce (napríklad cena vami vyrobenej časti auta), ale od výšky vašich príjmov. Kredit prečerpania vám povolí ako percento vašich príjmov, nie hodnoty vami vyrobených statkov a služieb.

Rovnako finanční investori nepožičiavajú Miklošovi proti hodnote HDP, ale proti jeho schopnosti vyberať dane, z ktorých je schopný platiť úroky a refinancovať dlh. Vynechajme teda zložito vytváraný odhad HDP a vráťme sa do reality daňových príjmov. Zákonodarcovia dnes navrhujú strop deficitu (tri percentá HDP), ktorý by im v roku 2012 umožnil hospodáriť s výdavkami o 12 percent vyššími, než sú daňové príjmy!

Cieľom by mal byť prebytok

Rozpočtovú zodpovednosť si predstavujem inak. Strop deficitu by nemal byť odvodený od hospodárskeho rastu v budúcnosti, ale od ochoty súčasných pracujúcich financovať verejnú výdavku. Cieľom by mal byť prebyt-

kový rozpočet, ktorý umožňuje reálne znižovanie dlhu. Dočasný prepád do červených čísel by mal byť v rámci schopností a ochoty obyvateľov potenciálne uhradiť tento deficit. Preložme si navrhovaný deficit do reality - bola by vláda schopná o rok zvýšiť napríklad DPH na 30 percent, aby vyrovnala schodok, ktorý by mali nové pravidlá umožňovať?

V rámci minuloročného balíčka navrhla vláda opatrenia na zvýšenie daňových príjmov o takmer 600 miliónov eur, t. zn. o necelé štyri percentá celkových daňových príjmov (porovnaj s navrhovaným stropom deficitu vo výške 12 percent daňových príjmov). I napriek rekordným deficitom väčšia odvaha na zvyšovanie daní nebola. Toto je reálna hodnota z čerstvej minulosti vyjadrujúca schopnosť politickej reprezentácie hasiť deficity zvyšovaním príjmov štátu a toto číslo by preto malo slúžiť ako odrazový mostík pri hľadaní nastavenia rozpočtovej zodpovednosti.

Všetko však nasvedčuje tomu, že vyhrá ten druhý, zásadne odlišný prístup. Prístup, ktorý nedefinuje rezervy, ktoré treba tvoriť na zlé časy, ale definuje straty, ktoré je možné tvoriť v podstate permanentne. Spoliehanie sa na budúci ekonomický rast, ktorý potiaha daňové príjmy a udrží relatívnu výšku dlhu v pomere k HDP, nie je zodpovedný prístup. Skôr naopak. Vzbudzuje dojem, že je to hľadanie ospravedlnenia pre deficitné financovanie. Akoby súčasná dlhová kríza nebola dostatočnou poučkou.

SME, 23.8. 2011

Dobrovoľné škrtenie nie je riešenie pre rozpočet

Radovan Ďurana

V tieni zákona, na základe ktorého by Slováci mali euru poskytnúť záruky za 11 percent hrubého domáceho produktu, sa ocitol na zozname rokovania vlády návrh na redukcii neefektívnych účelových zariadení, resp. zabezpečenie ich efektívnejšej prevádzky. Hotely, rekreačné zariadenia, penzióny, ale aj chaty. Tento dokument nie je z pohľadu zni-

žovania deficitu veľmi dôležitý, je však chytáč-nechtiac výstižnou ilustráciou toho, ako sa vo verejnej správe dnes (ne)šetrí.

Slobodné rozhodnutia

Návrh obsahuje informáciu, že rezorty a ich podriadené inštitúcie sú ochotné vzdať sa 60 zariadení, t. j. 18 percent z ich celkového

počtu. Figuruje medzi nimi najmä chaty, školiace strediská či unimobunky. Žiadny veľký výpredaj sa teda nekoná.

Slovičko „ochotné“ pritom zodpovedá skutočnému stavu. Samotné rezorty vybrali zariadenia na zrušenie. V slovenskej verejnej správe, zdá sa, šetrí dobrovoľne.

Ekonomická analýza, audit, hodnotenie efektívnosti či benchmarking sa nekoná. Nevie, koľko stoja rekreačné zariadenia daňového poplatníka, alebo to, či je prevádzka plne hrazená zo sociálneho fondu zamestnancov. Nedozieme sa, aké sú priemerné náklady na jedno lôžko, rokovacie miesto, energie, koľko sa dá získať odpredajom týchto zariadení.

Svetlým bodom návrhu je akurát podnet ministerstva financií, ktoré požaduje zriadenie centrálného registra, v ktorom by boli aktualizované voľné kapacity a rezorty by boli povinné využiť najprv tie, až potom objednávať v súkromnom sektore. Keď však ide o majetok, rezorty „centrálne“ riadenie radi

d'akujeme sme.sk

Radi by sme vám dali do pozornosti jednoduchú možnosť ako môžete **podporiť aktivity INESS**, medzi ktoré patrí napríklad aj projekt **Plytvanie štátu** či vydávanie mesačníka **Market Finesse**.

Môžete tak urobiť zo svojho domova či kancelárie jednoducho cez darovací portál dakujeme.sme.sk. Postup je veľmi jednoduchý a časovo nenáročný.

Priamy link je uvedený nižšie. Za vašu podporu, bez ktorej by naše aktivity nebolo možné realizovať, vám vopred ďakujeme!

<http://dakujeme.sme.sk/organizacia/33/iness-institut-ekonomickych-a-spolocenskych-analyz>

nemajú.

Spomeňme si na návrh bývalého ministra financií Počiatka, aby sa centrálna spravovali voľné kapacity štátnych nehnuteľností. Zapadol prachom, vládne kniežatá chcú byť na vlastnom neobmedzenými panovníkmi. A tak sa dá predpokladať, že skončí aj tento celkom rozumný návrh a 260 zariadení so zhruba 4 000 lôžkami bude naďalej zamestnávať desiatky zamestnancov s nákladmi niekoľko miliónov eur ročne.

Potemkinovské škrtý

Vláde ako zboru ministrov v tomto smere chýba odhodlanie a razancia krízového manažéra. Podobným výsledkom skončilo škrtanie medzi príspevkovými a rozpočtovými organizáciami. Aj v tomto prípade bol zvolený „dobrovoľný prístup“. Ministerstvá mali samy určiť čiernych Petrov vo vlastných vodách. Výsledok nestojí za komentár.

Nulový výsledok bol dosiahnutý aj v snahe znižovať počet zamestnancov. Ministerstvá poškrtnali neobsadené pracovné miesta, niekde aj znížili platy, mzdové náklady majú klesať. Pri pohľade na celkové čísla sa však neprepúšťalo, podľa návrhu rozpočtu na rok

2012 by malo byť v štátnej správe viac zamestnancov ako v roku 2010. A to všetko v situácii, keď štát hospodári so schodkom, ktorý dosahuje 15 percent príjmov štátu. Slovenskí politici totiž vnímajú súčasný stav ako mierne zhoršenie inak dobrej situácie.

Aj taký je výsledok dlhodobého pôsobenia nešťastného maastrichtského kritéria povôľujúceho schodok troch percent HDP. O potrebe vyrovnaného hospodárenia sa preto u nás nediskutuje. Ministerstvo financií síce každý mesiac píše správy o tom, koľko sa podarilo ušetriť, no akosi zabúda na to, s kým sa porovnáva.

Nafúknuté dedičstvo

Nafúknutý rozpočet z rokov 2009 a 2010 bol výsledkom hodovania počas neopakovateľného hospodárskeho rastu a daňových príjmov. Ak je dnes chod štátu o 7,5 percenta lacnejší ako pred rokom, znamená to, že sa podarilo odstrániť všeobecne viditeľné plytvanie, ako napríklad financovanie neobsadených pracovných miest, alebo netransparentné obstarávanie.

Skutočné šetrenie ešte nenastalo. Diskusia o efektívite štátnych úradníkov, užitočnosti

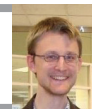
vykonávaných úloh či potrebe inštitúcií sa ešte len musí začať. Lastovičkami s pozitívnymi správami sú informácie o takmer 30-percentných úsporách na správu licencií od Microsoftu. Na stole je podobný návrh na úspory od ďalšieho IT dodávateľa, spoločnosti SAP.

Centralizácia tam, kde má zmysel, dokáže ušetriť desiatky miliónov eur. Účtovné služby či správa hardvérového vybavenia ostávajú stále nedotknuté. Spolu s upratovaním v prevádzke treba konečne spustiť upratovanie v transferoch jednotlivcom v rámci sociálnej a rodinnej politiky. Na tomto poli sa dosiaľ nešetrilo. Priestor na úspory stále existuje, potrebné je však skutočné odhodlanie a spoločný postup. Politikom to treba pripomínať vždy, keď volia ľahšiu cestu formou zvyšovania daní.

Hospodárske noviny, 12.10. 2011

Politická ekonómia v praxi

Šimon Biľo

Ozajstným prevrapením by bolo, keby u nás bola korupcia politikov menšia. Majetok v rukách štátu je jednoducho príliš veľký, aby nelákal, píše v autorskom článku pre SME zo dňa 2.10. 2011 spolupracovník INESS Šimon Biľo.

Protikorupčná rétorika súčasnej vlády mnohým pripadá pokrytecká. Pravda, ide skôr len o pocit, ktorý je často ťažko doložitelný dôkazmi. Mali by byť však podobné pocity prevrapujúce? A je naozaj prevrapujúce, keď dôkazy o korupcii politikov skutočne uzrú svetlo sveta?

Tvrdím, že prevrapením by bol práve opak. Štandardom nášho verejného života je korupcia, a dôvody očakávať výraznú a stabilnú zmenu sú dnes skôr hypotetické. Aj keď je z istého hľadiska takéto tvrdenie poburujúce, v skutočnosti nie je veľmi v rozpore s tým, čo mnohí z nás intuitívne cítia. Mojim cieľom je len sformulovať dôvody tejto intuície.

Ľudia nemajú tendenciu správať sa úplne náhodne – ľudské konanie je do istej miery vysvetliteľné sadou logických zákonitostí. Jednou z takýchto zákonitostí je aj fakt, že reagujeme na motivácie. Na dosiahnutie hodnotného cieľa je človek ochotný obetovať viac úsilia ako na dosiahnutie menej hodnotného cieľa. Rovnako, hodnotný cieľ priláka viac ľudí ako menej hodnotný.

Tieto pravdy platia pre peňažné aj nepeňažné motivácie. Peniaze a potenciálna peňažná odmena však zohrávajú medzi mo-

tiváciami dôležitú úlohu. Ak budú ostatné podmienky nemenné, majú ľudia tendenciu zamerať sa viac na ziskovejšie ciele ako na menej ziskové. Predstavte si, že by sa zo dňa na deň zvýšili výkupné ceny starého novinového papiera tisícnásobne – je zjavné, že by sa mnohí z nás veľmi rýchlo stali odborníkmi na separáciu.

Aká je tu však súvislosť s korupciou? Rozpočet štátu a jeho organizácií predstavuje potenciálny zdroj nelegálnych príjmov. Situácia je veľmi podobná osudu stráženej škatule s čokoládami postavenej uprostred pieskoviska plného detí. Mnohí majú chuť uchmatnúť si lákavú, no zakázanú odmenu. Pointa je v tom, že čím je rozpočet väčší a škatuľa plnšia, tým väčšia je aj motivácia pokúsiť sa niečo ukoristiť. A tým viac ľudí sa zároveň ku koristeniu odhodlá.

Samozrejme, veľkosť rozpočtu nie je jedinou premennou, ktorá zohráva úlohu pri takomto rozhodovaní. Dôležitý je potenciálny trest, ako aj morálne názory každého v pokušení. Jedno je však isté – motivácia prekrúcať právny systém na zníženie hrozby trestov, ako aj motivácia oslabovať morálne postoje seba aj iných sú tým viac vystavené tlaku, čím väčší je potenciálny zisk.

Zdá sa, že Radičovej vláda sa rozhodla sústrediť práve na parametre spojené s potenciálnymi trestmi a morálkou. Peňažné motivácie však ponechala v korupčnej rovnici viac-menej nezmenené. Povedzme, že

je táto vláda vo svojom úsilí aspoň do istej miery úspešná a dosadila do funkcií ľudí, ktorí za korupciu vynucujú prísnejšie tresty a sú zároveň morálne odolnejší voči potenciálnym úplatkom. Lenže existencia základnej motivácie, veľkého štátneho rozpočtu, aj týchto ľudí každý deň ťahá na dno korupčného jazera. Niektorí podľahnú, niektorí možno nie.

Odhliadnime však na chvíľu od tohto problému a predpokladajme, že majetok štátu na morálku a odhodlanie nových ľudí nepôsobí ani v dlhodobom horizonte. Ťažko možno očakávať, že takáto situácia výrazne zmení morálku tých, ktorí doteraz veselo korumpovali. Len čo niektoré z ďalších volieb odstavia súčasné politické špičky, a to vôbec nie je nepravdepodobné, motivácie zavelia jasne: práce budované morálne princípy sa rozsy-pú a tresty za korupciu sa budú obchádzať bez ohľadu na platné zákony.

Nie, korupčné zistenia neprevrapujú. Korupciu očakávam, pretože majetky spravované štátom sú priveľké a pre mnohých dostatočne lákavé. Bez zásadnej zmeny veľkosti tohoto štátneho koláča nemožno očakávať stabilné zníženie korupcie. Tí, ktorí majú záujem skutočne bojovať proti korupcii, by si to mali konečne uvedomiť.

Autor je spolupracovníkom INESS

SME, 2.10. 2011

Zajtrajšok je tu

Juraj Karpiš

TARP, fiškálna stimulácia, kvantitatívne uvoľňovanie 1 a 2, neobmedzené pôžičky európskym bankám z ECB, euroval 1, jeho doplnenie, euroval 2, nákupy dlhopisov PIIGS Európskou centrálnou bankou...

Všetky „krízové“ opatrenia, ktoré z verejných peňazí bránili okamžitej bolesti konkrétnej skupiny ekonomických aktérov, majú jednu spoločnú črtu – sústreďujú sa na „tu a teraz“ a ignorujú, čo sa stane zajtra. V súlade s keynesiánskym heslom: „V dlhodobom horizonte sme všetci mŕtvi.“ No zajtrajšok nemôže čakať večne.

Svetová ekonomika opäť spomaľuje. V júli zverejnená revízia amerického HDP ukazuje, že prepád počas krízy bol hlbší a oživenie slabšie, než hovorili doterajšie oficiálne čísla. Súčasný rast je taký nízky, že sa na pery tlačí otázka, či hospodárstvo vzhľadom na kreatívne znížované inflačné čísla, o ktoré sa nominálny rast produktu čistí, vôbec reálne rastie. „Riešenie“ krízy záchranou nesolventných finančných inštitúcií z verejných zdrojov a tlačením nových peňazí bolo síce politicky najľahšou cestou, no ako vieme už z rozprávok, nie tou najlepšou. Prebujnený finančný systém dnes požiera kapitál závravným tempom a bankrotujú celé krajiny. Politici tlačení peňazí predstierajú tvorbu prosperity. No nové žetóny iba predlžujú agóniu hodno-

ty vysávajúcich „zombie“ firiem. Tie sú pohrobkom predchádzajúcej halucinogénnej monetárnej expanzie a pri trhových úrokoch či bez priamych štátnych dotácií by zanikli v priebehu dní (konečne).

Akciové trhy padajú a ľudia chcú počuť konkrétnu príčinu, ktorú možno v jednej vete povedať večer v správach. Len ťažko si vedia predstaviť komplexný vesmír spolupôsobiacich javov, ktorých výsledkom je jednoduché percento, vyjadrujúce posun amerického indexu. A tak sa obviňuje napríklad americká Tea party, ktorá sa pri vyjednávaní o dlhovom strope snažila o pár drobných znížiť gigantický deficit USA. Alebo agentúra S&P za zníženie amerického ratingu. Konkrétne osoby alebo subjekty totiž možno napasovať do archetypu zloducha. Teda určite ľahšie, ako abstraktný koncept v ekonomike panujúcej zásadnej neistoty ohľadom budúcnosti, ktorú sa podarilo politikom vytvoriť.

Dnes sme všetci špekulanti. Trhový systém, ktorý cenovými informáciami zásobuje ekonomických aktérov, je masívne manipulovaný štátom. Ten nakupuje dlhopisy, znižuje úroky, zachraňuje firmy a znehodnocuje peniaze. Podľa cien sa rozhodujeme, či šetriť, alebo míňať, čo kúpiť a čo predať. Ale je cena výsledkom reálneho dopytu a ponuky alebo iba ilúziou dočasného štátneho programu, ktorý za pár dní skončí? Kam pošlú

verejné zdroje politici zajtra? Bez kvalitných cien sú podnikatelia slepí, robia chyby, nevedia predpovedať. Kto nevie predpovedať, neinvestuje. A bez investícií nebudú pracovné miesta ani statky, ktoré by sme chceli v budúcnosti spotrebúvať.

Poslednou istotou v dnešnom ekonomickom chaose ostáva americký FED. Je možné predpokladať, že aj naďalej bude ochotne plniť funkciu bankomatu pre Wall Street. V rámci druhého kola kvantitatívneho uvoľňovania (QE2) na trh vysypal 850 miliárd novovymyslených dolárov. No dnes sú akcie tam, kde boli pred rokom a očakávaný „wealth efekt“ (pozitívny efekt rastu majetku na spotrebu) sa prejavil len na účtoch finančníkov. Počty nezamestnaných sa znížili iba nepatrne a ľudia vďaka rekordným cenám potravín a benzínu ešte viac schudobneli. Napriek nevalným výsledkom QE1 a QE2 sa zdá, že centrálna banka už veľa ďalšej akciovej bolesti neznesie. Na to sú americké prezidentské voľby príliš blízko a vlastníci finančných aktív príliš vplyvní. Tretie kolo kvantitatívneho uvoľňovania je pravdepodobne otázkou času. Do tretice všetko dobré.

..týždeň, 13.8. 2011

Alternatívny pohľad na podporu športu

Radovan Ďurana

Motto: „Zlatá olympijská medaile je dôkaz toho, že niekto udelal niečo zloha zbytečného, ničmené lépe než ti ostatní.“ Joseph Heller

Na základe medializovaných informácií sa človek neubrání dojmu, že hlavnou spoločnou črtou financovania česko-slovenského športu, sú korupčné škandály a neefektivita. Rozsahom sa asi nič nevyrovná „neziskovej“ aréne v Prahe, medzinárodnou hanbou je tohtoročné zrušenie zimnej deafolympiády na Slovensku, týždeň pred otvorením z dôvodu sprenevery. Aktuálne dostal Slovenský biatlonový zväz výzvu, aby posúdil svoju schopnosť zorganizovať majstrovstvá Európy. Tiež kvôli korupcii. So stratou vyše 100 mil. Kč skončili aj majstrovstvá sveta v lyžovaní v Liberci. Spoločných znakov týchto zlyhaní je možné nájsť viac, ale zdá sa, že spoločným menovateľom týchto problémov je zapojenie verejných zdrojov.

Sektor športu generuje podľa odhadov 2–3 % HDP v krajinách EÚ. Objem verejných zdrojov do oblasti športu v porovnaní s inými výdavkami pritom nie je vysoký. V máloktovej

krajine presahuje 0,5 % HDP (údaje z roku 2005), na Slovensku aktuálne len 0,2 % výdavkov štátneho rozpočtu. Medzi krajinami sú pritom obrovské rozdiely a nielen vo výške zdrojov. Súkromné zdroje dosahovali vo Veľkej Británii 90 % celkových výdavkov, vo Francúzsku 60 % a na Slovensku 28 %.

Verejná podpora športu je neefektívna

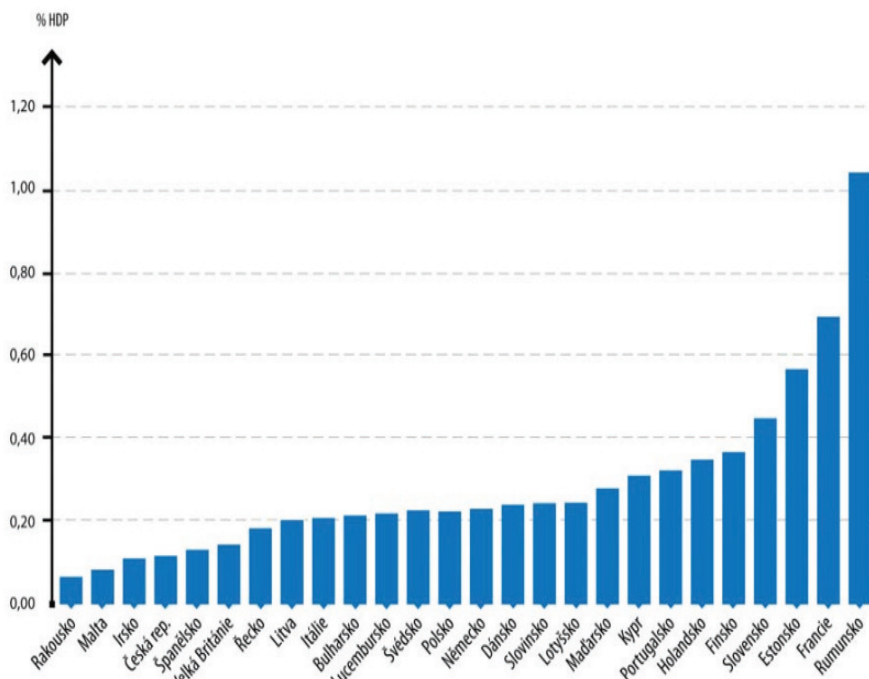
Z prísneho ekonomického pohľadu je pritom podpora športu sledujúca verejný záujem v podobe pravidelného pohybu apriori neefektívna. Žijeme totiž v ideálnej zemepisnej šírke, ktorá umožňuje celoročný pohyb za minimálne náklady. Bez ohľadu na príjem, či kvalifikáciu, každý zdravý občan má dostatočné podmienky na pravidelný pohyb v prírode, či mestskom parku bez potreby priameho dotovania z verejných zdrojov. Korčuľovanie na ľade v septembri je z tohto pohľadu prejavom plytvania s verejnými zdrojmi. Štát v skutočnosti čelí motivačnému problému, tzn. ako pritiahnúť ľudí, ktorí pravidelný pohyb považujú za nezaujímavé trávenie času. Takto definovaný problém zároveň vymedzuje cieľovú skupinu, na ktorú by

sa mali verejné zdroje sústrediť (plytvaním je tiež podpora tých, ktorí by tak či tak športovali). Štatistiky z mnohých krajín ukazujú, že ide hlavne o nízkoprijmové skupiny s nízkym vzdelaním. Jednoduché riešenie neexistuje. Viaceré štúdie poukazujú na skutočnosť, že rozšírenie hodín telesnej výchovy na školách nemá vplyv na zmenu body mass indexu (BMI) žiakov. Ak ale nešportujúcu verejnosť nemotivujú multišportové haly za miliardy, majstrovstvá za stovky miliónov, cyklotrasy za desiatky miliónov, a telocvične za milióny, vyvstáva otázka, či nezmeniť prístup od základu a zvoliť motivačný nástroj, na ktorý počuje väčšina spoločnosti. Nešportujúci ľudia s nízkym príjmom by za pravidelný pohyb dostávali finančný obnos. Výšku obnosu by bolo možné stanoviť ako podiel úspory, ktorý vznikne nižším čerpaním výdavkov verejného zdravotníctva. V Anglicku napríklad vzniká sieť trénerov, ktorých úlohou je byť k dispozícii v komunitách a podporovať ľudí v pohybe, ich počet by mal dosiahnuť 200 000. Takýto tréner by aj u nás mohli organizovať pravidelné pohybové aktivity v prírode, parkoch na dennej báze a za pravidelnú by účastníci

získavali finančný obnos. Nevyhnutnou podmienkou by zároveň bolo zrušenie nákupu vysielacích práv k športovým podujatiam z verejných zdrojov, nakoľko pasívne športovanie je v takto vymedzenej cieľovej skupine príliš silným konkurentom toho aktívneho. Takýto prístup k financovaniu športu by odsunul problém nákladnej korupcie uvedenej v úvode výhradne do súkromného sektora. Individuálne zneužívanie systému v malých sumách je nevyhnutnou súčasťou všetkých politik sociálneho štátu.

Tento návrh je politicky nepriechný a verejnosťou by bol pravdepodobne odmietnutý. Obstrahuje totiž od ľudskej potreby oslavovať hrdinov, či politickej potreby prestrihávať pásy a stáť vedľa olympijských hrdinov. Cieľom tohto zamyslenia bolo vniesť trochu reflexie do oblasti, v ktorej vládne národná vášeň a nezhoda medzi proklamovanými cieľmi a použitím verejných zdrojov. Výsledkom je nízka efektivita v podobe počtu tých, ktorí vďaka verejným zdrojom začali športovať a stále vysoká miera korupcie.

CI Time, 14.9. 2011

O príčinách recesie

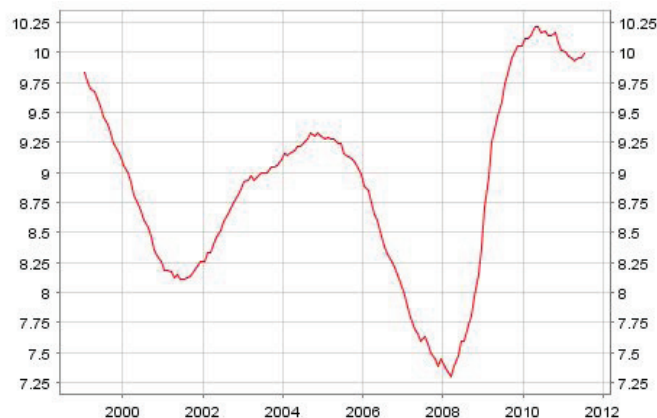
Juraj Karpiš

Prepis videoprednášky pre Univerzitu pre moderné Slovensko:

Ako je možné, že ani nie po dvoch rokoch od skončenia tzv. Veľkej recesie v lete 2009 – a biliónoch dolárov stimulácií ekonomík sa opäť obávame o rast svetového hospodárstva? Pritom nezamestnanosť od oficiálneho konca recesie ešte významne neklesla. Bojovníci proti kríze ešte po poslednom záťahu nestihli dosporiť peniaze a už sa máme pripraviť na ďalšie zlé časy?

Graf: Miera nezamestnanosti v Eurozóne ako % pracovnej sily

Zdroj: ECB

Možné odpovede a môj pohľad na prebiehajúcu dlhovú krízu v Eurozóne predstavím v nasledujúcich prednáškach. Som spoluzakladateľom a analytikom inštitútu INESS.

Ak sa spýtate troch nositeľov tzv. Nobelovej ceny za ekonómiu na príčinu Veľkej recesie, povedia vám štyri názory. A to napriek tomu, že ani jeden z nich túto najväčšiu ekonomickú krízu od druhej svetovej vojny nepredpovedal. Vzhľadom na túto rôznorodosť názorov ohľadom príčin krízy a najmä neschopnosť predpovedať dopady zásahov v ekonomike treba byť veľmi opatrný pri akceptovaní riešení, ktoré navrhujú. Ich teórie sa totiž testujú na celej spoločnosti a jej peňaženkách.

Niekedy je lepšie nerobiť nič. No navrhovať, aby sa nerobilo nič, za to veru štát ekonómov neplatí.

Takže prečo opäť hrozí recesia? Ako praxeológ mám najbližšie ku vysvetľovaniu plošných výkyvov v ekonomickej aktivite tzv. Rakúskou teóriou hospodárskeho cyklu. Nielenže stojí na pevných teoretických základoch, ale na rozdiel od ostatných teórií aj veľmi pekne pasuje na realitu, ktorá sa momentálne pred našimi očami odohráva. Rakúšania ako jediný eko-

nomický smer, krízu aj predpovedali.

Peňažná ilúzia

Vrávi sa, že za všetkým hľadaj peniaze a pravda to bude aj v tomto prípade. Príčinu krízy rakúšania nevidia v slnečnej aktivite alebo v keynesiánskych manio-depresívnych spotrebiteľoch. Príčinou hospodárskych cyklov je štátny monopol na produkciu peňazí a najmä úradnícka manipulácia najdôležitejšej ceny v ekonomike – ceny úverov.

Recesia, čiže pokles ekonomickej aktivity sprevádzaný likvidáciou podnikov a rastúcou nezamestnanosťou, je dôsledkom chybných ekonomických rozhodnutí. Chyby robia samozrejme podnikatelia neustále. No počas normálneho fungovania ekonomiky sa tieto chyby nehromadia do jedného krátkeho časového obdobia a nie sú tak rozšírené.

No recesia odhalí celú kopu naakumulovaných chýb. Ako je možné, že sa v USA postavili milióny zbytočných domov? Ako to, že si podnikatelia po celom svete mysleli, že každý Američan bude mať doma Hummer a 5 televízorov? Koho napadlo, že Burj Dubai, 828 metrový mrakodrap v púšti, sa niekedy môže vyplatiť? Ako to, že banky verili, že sa im peniaze z Grécka vrátia?

Odpoveď je ilúzia. Celá svetová ekonomika až do recesie žila v ilúzii. Peňažnej ilúzii. Papierové peniaze tečúce do ekonomiky z centrálnych bánk všetci mylne považovali za reálny kapitál. To sa ale sakramentsky sekli. Peniaze nie sú reálny kapitál ale iba žetóny na existujúci reálny kapitál. Tlačenie peňazí

nevytvára hodnoty, iba ich prerozdeľuje.

A popritom narúša dôležité informačné kanály pre ekonomických aktérov. Peniaze totiž vstupujú do každej transakcie v ekonomike. Ich manipulácia má preto plošné dôsledky – vedie totiž ku chybám v ekonomickej kalkulácii, ktorou sa riadi každý podnikateľ. Peniaze sú teda ideálnym podozrivým na vysvetlenie plošnej akumulácie chýb v ekonomike.

Úrok je najdôležitejšia cena v ekonomike - a je zmanipulovaná

Ako zdôrazňoval Hayek, trhové ceny sú základný informačný systém ekonomiky. Bez nich nikto nevie čo a ako treba vyrábať, čo je vzácné a čo relatívne dostupné a koľko toaletného papiera má byť na regáli samoobsluhy v krajine s riadenou ekonomikou.

Nemenej dôležitá ako sú trhové ceny spotrebných statkov je aj cena úverov – úrok. Ten totiž hovorí, koľko má spoločnosť k dispozícii reálneho kapitálu (úspor), presnejšie povedané o koľko sú spotrebitelia ochotní odkladať spotrebu do budúcnosti a zároveň koľko sú investori ochotní platiť za zapožičaný kapitál.

A teraz si predstavte, že úrok neurčuje súboj ponuky úspor a dopytu po investíciách – ale rada úradníkov, ktorí za jeho pomoci často sledujú politické ciele svojich chlebobarcov. Je zaujímavé, že kým mnoho ekonómov pokladá centrálnu úroveň ceny mlieka za absurdnosť, centrálnu úroveň ceny úverov, ktorá je nepomerne dôležitejšia, keďže sa nepremiata len do ceny jogurtov ale do celej ekonomiky, im príde úplne normálne. Manipulácia úroku vedie k pomýleniu obrovského množstva podnikateľov a deformácii cien v ekonomike. Na základe umelo nízkych úrokov vyjde staviteľom Burj Dubai výborná návratnosť investície a Američan si na hypotéku kúpi aj tretí dom. Ved' pri týchto úrokoch môžu ceny nehnuteľností iba rásť!

Vytriezvenie

Umelu nízke úroky tak na jednej strane vedú k novým investíciám s dlhou návratnosťou a na druhej strane spotrebiteľov vedú k vyššej spotrebe. Kto to ale všetko zaplatí? Práve nedostatok úspor – reálneho kapitálu - predstavuje stret s realitou a vyprchanie peňažnej ilúzie. Úroky zrazu prudko vzrastú, nie je dosť peňazí ani na dostavanie mrakodrapu ani na splácanie spotrebného úveru na hodinky s vodotryskom. Treba zastaviť výstavbu, zavrieť nadbytočné kapacity, predať stroje a pozemky a prepustiť nepotrebných zamestnancov, ktorí si musia hľadať prácu inde. Niektoré banky, ktoré si postavili biznis model čisto na monetárnej expanzii, musia zbankrotovať. A máme tu recesiu – prebudenie z ilúzie a naštartovanie ozdravného procesu tak, aby štruktúra ekonomiky a spotreba obyvateľstva zodpovedala množstvu úspor a dostupného reálneho kapitálu.

Svet sa teda v roku 2008 prebudil z monetárneho raušu. No ozdravný proces recesie je bolestivý ako odvykacia kúra po rockerskej mladosti, a to najmä pre politikov, ktorí na komunikáciu zlých správ voličom nemajú bunky. Ľahšie je ešte chvíľu snívať a to za každú cenu. Ekonomika tak okamžite dostala ďalšiu dávku stimulácie – došlo k radikálnemu zníženiu už tak nízkych úrokov a do systému sa naliali miliardy dolárov. Tieto kroky ešte viac oslabili tých, ktorí produkujú v ekonomike hodnoty, na úkor tých, ktorí hodnoty spotrebovávajú. Zároveň sa zásadne zvýšila neistota ohľadom toho, dokedy efekty

tejto manipulácie vydržia a aké dane a monetárna politika čaká firmy v budúcnosti. Z novej monetárnej dávky sa ekonomika dnes prebúda s ešte boľavejšou hlavou. V ďalších pokračovaniach sa pozrieme na to, prečo monetárne drogy prestávajú fungovať a najmä aké sú ich vedľajšie účinky.

Doplňujúce zdroje:

- <http://www.iness.sk/modules.php?name=News&file=article&sid=2837>
- <http://www.iness.sk/modules.php?name=News&file=article&sid=6199>
- <http://www.youtube.com/watch?v=GzD-JqI5c7Rg>
- <http://www.youtube.com/watch?v=2I0-QN-FYkp>
- <http://mises.org/literature.aspx?action=subject&ID=12>
- <http://www.albany.edu/~mirer/eco110/pow.html>
- <http://mises.org/daily/3128>
- <http://www.youtube.com/watch?v=zhoFOyy7rbo>

Podujatia

Euroval a budúcnosť eurozóny

Juraj Karpiš z INESS prednášal dňa 19.9. 2011 na diskusnom fóre o Eurovale spolu s predsedom NR SR Richardom Sulíkom, ministrom financií Ivanom Miklošom, poradcom Intesa Sanpaolo a PwC Ivanom Šramkom, analytikom TRIM Brokerom Ronaldom Ižipom a riaditeľom KI Petrom Gondom.

Podujatie organizoval Konzervatívny inštitút M.R. Štefánika.

Powepointovú prezentáciu Juraja Karpiša si môžete stiahnuť na našej stránke www.iness.sk. Video si môžete pozrieť na stránke organizátora.

Diskusný klub: Rozpočtová zodpovednosť

Radovan Ďurana z INESS diskutoval dňa 12.10. 2011 v rámci konzervatívneho klubu Konzervatívneho inštitútu na tému „Rozpočtová zodpovednosť“ a prezentoval svoj pohľad na tzv. dlhový brzdu a jej súčasný návrh. Na podujatí, ktoré sa uskutočnilo za účasti viac než 70 návštevníkov v Pálffyho paláci v Bratislave, vystúpili aj Ľudovít Ódor, poradca predsedníčky vlády a ministra financií, Peter Golias, riaditeľ INEKO a riaditeľ KI Peter Gonda.

Prezentáciu Radovana Ďurana si môžete pozrieť na našej stránke www.iness.sk. Video prednášky si môžete pozrieť na stránke organizátora.

Ad hoc Philantropic Band

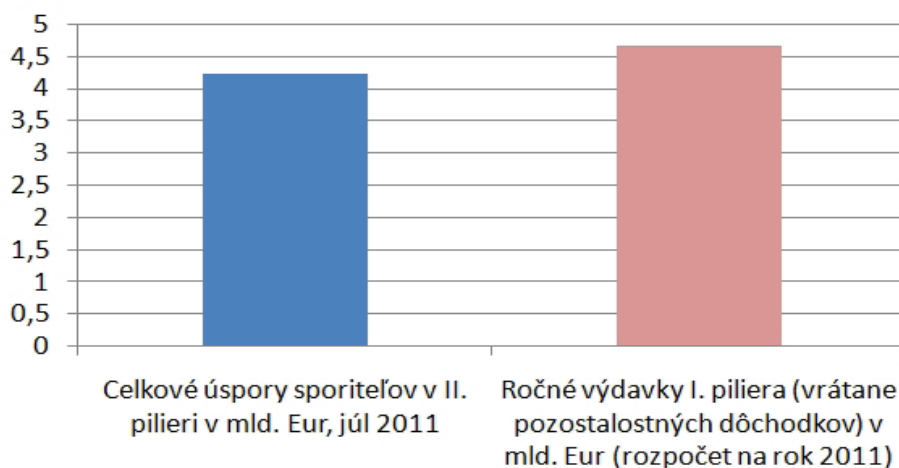
Dňa 5. októbra sa uskutočnilo slávnostné odovzdávanie ocenení Top Firemný Filantrop, ktoré každoročne udeľuje Fórum donorov. Na tohtoročnom podujatí zahrala 5 pesničiek aj skupina Philantropic Band v zložení americký veľvyslanec na Slovensku Theodore Sedgwick, grécky veľvyslanec na Slovensku Nicolaos Kanellos, rumunský veľvyslanec na Slovensku Florin Vodita, prezident Inštitútu pre verejné otázky Grigorij Mesežnikov a **riaditeľ Inštitútu pre ekonomické a sociálne štúdie Richard Ďurana**. Kapela vznikla špeciálne pre túto príležitosť a hosťom hrala bez nároku na honorár.

Cena štátu

II. pilier dostáva relatívne vysokú časť odvodov v porovnaní s inými príkladmi v Európe. Hodnota úspor je však stále nízka. Hoci je v druhom pilieri 1,5 mil. sporiteľov, z ktorých efektívne zhruba 1,1 milióna odvádza polovicu svojich odvodov, hodnota ani po 5 rokoch existencie nedosiahla úroveň ročných výdavkov Sociálnej poisťovne na starobné a pozostalostné dôchodky.

www.cenastatu.sk

Patentová vojna

Richard Ďurana

O koncepte duševného vlastníctva počúť čoraz viac. Pamätáte si na nedávny trapas SOZA, ktorý chcel vyberať poplatky od prevádzkovateľov internetových stránok za embedované videá? Tam však išlo o fazuľky. Aktuálne dianie na poli patentovej ochrany za oceánom naberá obrovské rozmery.

Aj veľké giganty ako Google sa boja možných súdnych sporov vyplývajúcich z porušovania patentovej ochrany a začali so skupovaním patentov od konkurentov. Tichá vojna, ktorú technologické firmy vedú o patenty, stojí mi-

liardy dolárov.

Vo svojich prednáškach o duševnom vlastníctve (ďalej IP ako Intellectual Property), ktoré prirovnávam k štátom garantovaným monopolom, okrem iného hovorievam, že navzdory proklamovanému tvrdeniu neexistuje empirický dôkaz, ktorý by potvrdzoval hypotézu, že garancia ochrany autorom myšlienok generuje viac inovácií, vynálezov, tvorivosti.

Jedným z mnohých argumentov je aj zlá alo-

kácia zdrojov spôsobená IP.

Namiesto toho, aby boli prostriedky investované do výskumu, sú smerované do menej produktívnych či neproduktívnych oblastí, a inováciu naopak brzdia, pretože:

- firmy znášajú vysoké náklady na patentovanie, aby zabránili konkurentom výkon ich podnikateľských aktivít a/alebo aby sa ochránili pred možnými súdnymi spormi s konkurentmi

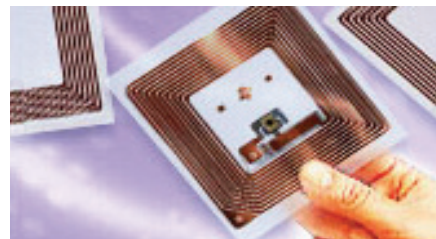
- výdavky smerujú do patentovateľných ob-

lastí a umelo sa obmedzujú výdavky do ne-patentovateľných oblastí

- patentové zákony narúšajú typ výskumu. Náklady na výskum sú predimenzované v počítačových fázach, keď nikto nemá patent, a naopak po získaní patentu sú príliš zredukované

Bude zaujímavé sledovať, ako budú veľké firmy s barličkou štátu presadzovať svoje záujmy na úkor malých vývojárov. V každom prípade sa však môžeme pripravovať na celospoločenskú diskusiu o (ne)zmyslupnosti konceptu IP.

INESS.sk, 1.8. 2011

Zaujímavá internetová adresa

Vesmír verejných výdavkov pre Kyrgyzstan

Poster Vesmír verejných výdavkov má už aj Kyrgyzstan. Teší nás, že tamojší partnerský inštitút CAFMI (Central Asian Free Market Institute) podľa vzoru z portálu Cena štátu začal sprístupňovať informácie o kyrgyzských verejných financiách tamojším obyvateľom.

<http://soros.kg/?p=10687>

Pro/Anti Market

ANTI MARKET

Zlyhanie štátu

Čo sa stane, keď z verejných zdrojov zachraňujete banky?

„Too big to fail“ inštitúcie nielenže narastú do ešte väčších rozmerov, ale dokonca sa následne správajú rizikovejšie ako banky, ktoré pomoc nepotrebovali:

„Výskumníci zistili, že banky zachraňované pomocou programu TARP posunuli poskytovanie úverov smerom k rizikovejším dlžníkom z hľadiska pomeru príjmu dlžníka k výške úveru. Miera schválených úverových žiadostí najrizikovejšej skupiny dlžníkov narástla v roku 2009 o 9%, čo je ekvivalent takmer 860 miliónov dolárov nových úverov tejto skupine.

...

“Naša analýza ukazuje, že účastníci programu TARP aktívne zvýšili svoju expozíciu voči riziku po obdržaní verejných zdrojov“ hovorí Duchin. „Konkrétne: recipienti pomoci investovali kapitál do rizikovejších druhov aktív, posunuli svoje portfólia smerom k cenovým papierom s vyšším výnosom a púšťali sa do špekulatívnych obchodov vo väčšej miere ako banky, ktoré pomoc nečerpali.“

Tomu vravím zlyhanie štátu ako z učebnice.

Chýbajúci dôkaz?

V Európskej únii sa stále plytvá a na mnohých miestach úplne zbytočne. Prvé miesto v hŕparáde má nezmyselný lietajúci cirkus medzi Bruselom a Štrasburgom. Druhé miesto si iste zaslúži prekladanie európskych rokovanií a rokovacích materiálov do iks jazykov naraz. Eurostat zverejnil štatistiku, podľa ktorého sa 82% žiakov učí angličtinu na základných

školách a 95% na stredných.

Treba ešte ďalší dôkaz na zrušenie tohto plytvania? Chýba snáď už len štatistika, koľko ľudí si preklady rokovanií do národných jazykov skutočne prečíta. Náklady na preklady (všetky) dosahujú podľa EÚ 300 mil. eur (12 mld. Sk).

Zákon o hazarde: cenzúra a vyššie náklady?

Ministerstvo financií predložilo zákon, podľa ktorého bude mať Daňový úrad Bratislava moc zakázať prístup slovenských užívateľov na vybrané stránky poskytujúce hazardné hry bez platnej licencie vydané slovenskými úradmi.

Takto postavený návrh je nebezpečný, lebo dáva daňovému úradu možnosť cenzúry prístupu na vybraný obsah na internete na základe veľmi vágne napísaných pravidiel. Manažment úradu je dosadzovaný politicky a možno dobré úmysly toho súčasného nie sú zábezpekou proti zneužitiu tohto zákona pre potreby toho budúceho.

Okrem toho je zákon prakticky nevymáhateľný, keďže zabrániť prístupu na online obsah je omnoho náročnejšie ako zavrieť “kamené” kasíno. Na úplne zneprístupnené domény a servery sa užívatelia vždy budú môcť dostať pomocou rôznych anonymizačných nástrojov a hazardné hry na serveroch typu Facebook nebude možné vôbec zakázať bez odstrihnutia celého Facebooku.

Finančné náklady návrhu v prvom rade poniesú prevádzkovatelia internetového pripojenia, ktorí budú musieť príslušné technológie implementovať a tí ich v konečnom dôsledku budú musieť aj tak preniesť na konečných zákazníkov, ktorí z veľkej časti nemajú s online hazardom nič spoločné. To isté platí aj

pre poskytovateľov platobných služieb, na ktorých sa bude tento zákon vzťahovať.

Takto postavený návrh nie je nič iné iba ďalšia regulácia zavedená kvôli predchádzajúcej, ktorá zaťažila hazard neodôvodnenou byrokraciou a nákladmi do tej miery, že je pre užívateľov výhodnejšie hľadať alternatívy v zahraničí. Ministerstvo odhadlo prínos prijatia tohto zákona na 5 miliónov EUR na nových licenciách bez toho, aby uviedlo, ako k tejto čiastke prišlo a bez toho, aby započítalo vedľajšie náklady. Výhodnejšie pre hráčov, daňových poplatníkov aj užívateľov internetu a bankových služieb by pritom bolo deregulovať hazard do tej miery, aby bolo pre hráčov výhodnejšie nechávať peniaze v našej ekonomike a prilákať ďalšie zo zahraničia.

PODPORTE INESS!

INESS je nezávislá nezisková organizácia, ktorá uskutočňuje svoje aktivity vo veľkej miere vďaka podpore darcov. Ak sympatizujete s aktivitami INESS a radi by ste finančne prispeli k ich uskutočňovaniu, môžete tak urobiť bankovým prevodom na účet INESS: 266 475 2087 / 1100 (Tatrabanka, a. s., Hodžovo námestie 3, 811 06 Bratislava). Do správy pre prijímateľa uveďte „Dar“.

Srdečne Vám ďakujeme.

